

Na območju Prespanskega jezera smo tako tekom tedna obiskali več zatočišč, poznanih od lanskih Ekosistemov. V eni izmed jam na pobočju Galičice smo tako naleteli na domnevno južnega (*Rhinolophus euryale*) in malega podkovnjaka (*Rhinolophus hipposideros*), v eni izmed jam na Golem Gradu pa skupino dolgokrilih (*Miniopterus schreibersii*) in domnevno dolgonogih netopirjev (*Myotis capaccinii*). Na prostih večerih smo se na poti do lokalne gostilne, kjer smo kot vestni terenski biologi preizkušali lokalne specialitete in piva, poigravali tudi z heterodinimi detektorji, ki so nam mestoma ob netopirski aktivnosti popestrili že tako terensko izpopolnjene dneve.

Celokupno pa nas je terenski izlet po Makedoniji navkljub vsem nepozabnim in enkratnim doživetjem vendarle utrudil. Tako smo se napol speči, a vendar zadovoljni z izkopičkom ekskurzije, naposled odpravili na dolgo pot domov izpitom naproti.

Potepanje po Azorih in opazovanje netopirskih posebnosti

Nika Krivec in Nastja Kosor

Juhu, letošnje poletje je spet napočil čas, da se odpraviva skupaj na potovanje! Tokrat sva se po dolgem razmišljanju odločili za Azore. Tja sva se za polnih 7 dni odpravili v prvi polovici julija 2016.

Pred odhodom sva na spletu brskali za informacijami o tem portugalskem otočju, ki leži sredi Atlantika, kar 1400 km od matične celine. O otočju sva prej slišali zgolj, da je narava tam neverjetna. Sicer obsega 9 otokov, ki so si med seboj precej različni, tako po velikosti kot tudi po pokrajini, in vsak je nekaj posebnega. Midve sva tokrat obiskali samo največji otok São Miguel oziroma - kot mu rečejo domačini - "zeleni otok" (Ilha Verde).

Ob izbiri cilja se še nisva zavedali, da bo najin izlet tudi nekoliko netopirsko obarvan. Nekaj dni pred odhodom pa sva na internetu izbrskali podatek, da na Azorih živi endemična vrsta mračnika *Nyctalus azoreum*, ki je hkrati tudi edini tam živeči sesalčki endemit (Speakman in Webb, 1993). Zanj je značilno, da pogosto lovi tudi podnevi (Speakman in Webb, 1993), kar je takoj pritegnilo najino pozornost. Netopirji naj bi bili nočno aktivni predvsem zato, da se izognejo tveganju, da bi končali kot plen dnevno aktivnih plenilskih ptic (Speakman, 1995). Ugotovili pa sva, da na Azorih, z izjemo kanje (*Buteo buteo*), ki se prehranjuje predvsem z mrhovino, ni drugih ptic ujed (Irwin in Speakman, 2003). Prav odsotnost plenilcev na Azorih lahko pojasni let "azorskega mračnika" podnevi. Čeprav je ta vrsta bolj aktivna podnevi kot večina drugih vrst netopirjev, vseeno velja omeniti, da je njena dnevna aktivnost prostorsko omejena (področja nad 500 m nadmorske višine) in da je njena aktivnost še vedno povečini nočna (Speakman, 1995). Azorskemu mračniku naj bi bil evolucijsko najbližje gozdni

mračnik (*Nyctalus leisleri*) (Speakman in Webb, 1993), sicer pa je edina druga vrsta netopirja, ki jo najdemo na Azorih, navadni netopir (*Myotis myotis*), ki je tam izjemno redek (Speakman in Webb, 1993).

SLIKA 38. a) Značilen azorski “miradouro” oz. razgledna točka, od koder se nam odpre pogled čez polovico “zelenega otoka”, b) hortenzije, ki rastejo povsod ob poti (foto: Nika Krivec).

Skupaj s svežimi informacijami sva pridobili tudi nov cilj potovanja – videti te posebneže med evropskimi netopirji pri belem dnevu v akciji! Kadar se torej nisva mudili z opazovanjem kitov, endemičnih rastlin, kopanjem v vrelih, jezerih in Atlantiku, pohajkovanjem po zelenih hribih, dolinah in plantažah čaja, sva oprezali po nebu, da bi jih kje opazili.

Prvih nekaj dni te sreče nisva imeli. Potem pa naju je pot končno zanesla do ognjeniškega jezera Lagoa das Furnas v bližini mesta Furnas, ki je znano po obilici naravnih vrelcev v svoji bližini. Tja sva se z avtobusom iz glavnega mesta otoka (Ponte Delgade) pripeljali zgodaj dopoldne. Tisti dan sva imeli srečo z vremenom, ki je na Azorih sicer precej nepredvidljivo. Bilo je sončno, nebo pa skoraj brez oblakov. Najin plan je obsegal sprehod okoli jezera in vzpon na eno izmed razglednih točk na robu kraterja. Prav kmalu po prihodu k jezeru pa sva na drevesu v neposredni bližini jezera zagledali netopirnico. Seveda sva šli takoj preverit, če se v njej kaj skriva, a je bila žal prazna. Pot sva nato nadaljevali naprej ob jezeru in prispeli do ekološkega centra, v bližini katerega je bila še ena netopirnica. Sledilo je veselje, saj sva v njej lahko jasno razločili najmanj 10 netopirjev, informativna tabla pod netopirnico pa je potrdila, da

SLIKA 39. a) Netopirnica 1, b) azorski mračniki, nagneten v gručo v netopirnici (foto: Nika Krivec).

gre za azorske mračnike. Usedli sva se v bližino netopirnice in v miru počakali nekaj trenutkov. Kmalu je eden izmed netopirjev izletel, nekajkrat poletel okoli drevesa, nato pa zavil nazaj v netopirnico. To se je v kratkih časovnih razmakih še nekajkrat ponovilo.

Ker je bila razstava v ekološkem centru v času najinega obiska zaprta, sva nekaj dodatnih informacij dobili s table pod netopirnico – naj njej sva prebrali, da azorski mračnik tehta 13 g, se prehranjuje z žuželkami, živi v skupinah v drevesnih špranjah, razpokah skal in v stavbah, ogrožata pa ga uničevanje naravnih zatočišč in uporaba insekticidov. Najštevilčnejša naj bi bila ravno populacija s São Miguela, ki šteje manj kot 1000 osebkov (Piraccini, 2016). Kot sva še izvedeli s table, so bile netopirnice ob jezeru Furnas postavljene v okviru projekta “Furnas landscape laboratory”, ki ga izvajajo različne raziskovalne inštitucije z Azorov.

Na preostanku najine poti sva imeli te dnevne letalce še nekajkrat priložnost opazovati. V spominu nama je najbolj ostalo doživetje v vasi Algarvia. Tja sva prispeli pozno popoldne, saj sva se naslednjega jutra povzeli na najvišji vrh otoka, Pico da Vara. Ob raziskovanju zaspane vasice sva naleteli na kažipot proti pečinam, s katerih naj bi se dalo opazovati kite. Namesto kitov pa sva imeli srečo opaziti nekaj mračnikov, ki so letali nedaleč od naju. Prav noro je bilo sedeti ob pečini ob Atlantskem oceanu in opazovati poznane silhuete v drugačnem okolju in na drugačen način, kot sva ga bili do takrat vajeni. Lahko rečeva, da nama je v veliko zadovoljstvo, da sva uživanje v zelenih lepotah São Miguela lahko obogatili z opazovanjem te zanimive vrste netopirjev. Obisk otočja priporočava tako zagrizenim netopircem, kot tudi ostalim ljubiteljem narave. Le pomislite, kako lepo mora biti na azorskih otokih, da celo netopirji letijo podnevi.

VIRI

- Irwin, N. R., J. R. Speakman, 2003. Azorean Bats *Nyctalus azoreum*, Cluster as they Emerge from Roosts, Despite the Lack of Avian Predators. *Acta Chiropterologica*, 5, 2: 185-192.
- Piraccini, R., 2016. *Nyctalus azoreum*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T14922A546843. Dostopano 10. 10. 2016.
- Speakman, J. R., P. I. Webb, 1993. Taxonomy, status and distribution of the Azorean bat (*Nyctalus azoreum*). *Journal of Zoology*, London, 231: 27-38.
- Speakman, J. R., 1995. Chiropteran nocturnality. *Symposia of the Zoological Society of London*, 67: 187-201

SLIKA 40. a) Popotnici nad Lagoa do Fogo, b) za konec pa še naključna zvedava krava (foto: Nika Krivec).